

Dr hab. n. med. Maciej Krawczyk

II Klinika Neurologii

Instytutu Psychiatrii i Neurologii

Ul. Jana III Sobieskiego 9, 02-957 Warszawa

krawczyk@ipin.edu.pl, Tel:507771335

RECENZJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

Magister Agata Gorączko

pt.: „Zasoby osobiste i funkcje poznawcze a jakość życia wybitnych sportowców z uszkodzeniem rdzenia kręgowego”.

1. Podstawa formalna opracowania recenzji

Podstawę formalną opracowania recenzji stanowi wniosek Przewodniczącego Rady Kolegium Naukowego Akademii Wychowania Fizycznego im. Polskich Olimpijczyków we Wrocławiu Pana Profesora dr. hab. Krzysztofa Maćkały.

2. Przedmiot i zawartość rozprawy

Przedmiotem recenzji jest rozprawa doktorska magister **Agaty Gorączko** pod tytułem **„Zasoby osobiste i funkcje poznawcze a jakość życia wybitnych sportowców z uszkodzeniem rdzenia kręgowego”**. Praca jako osiągnięcie naukowe ma charakter badawczy pod postacią cyklu publikacji naukowych i składa się z pięciu anglojęzycznych artykułów opublikowanych w recenzowanych czasopismach naukowych o łącznej punktacji Ministerstwa Edukacji i Nauki wynoszącej 700 punktów i współczynniku IF równym 21.846. Doktorantka jest pierwszym autorem czterech publikacji i drugim autorem jednej z nich. Do recenzji przedłożono pozycję drukowaną liczącą 125 stron tekstu.

3. **Ocena układu prezentacji osiągnięcia naukowego, struktury, podziału treści, kompletności tez, doboru tematu i postawionych celów.**

Układ pracy jest bardzo dobry. Struktura i podział treści nie budzą wątpliwości. Autorka precyzyjnie, ale jednocześnie w sposób niezwykle syntetyczny opisała wszystkie części cyklu prac stanowiącego osiągnięcie naukowe. Pierwszą część prezentacji pracy naukowej stanowi wprowadzenie do problematyki jakości życia, funkcji poznawczych i zasobów osobistych u osób z uszkodzeniem rdzenia kręgowego. Doktorantka wprowadza do tematyki epidemiologii i następstw uszkodzenia rdzenia kręgowego, jakości życia, funkcji poznawczych i zasobów osobistych u wybitnych sportowców. W ostatnim pododdziale znajduje się także niejako uzasadnienie podjęcia tego tematu badań. Cel badań jest w stu procentach humanistyczny. Łączy w sobie powiązanie potencjału intelektualnego, behawioralnego i emocjonalnego oraz ich wzajemnego oraz niezależnego wpływu na dobrostan człowieka, człowieka z niepełnosprawnościami w stopniu znacznym. Postawiony cel pracy jest głęboko eksploracyjny a przez to ambitny. Doktorantka bardzo precyzyjnie charakteryzuje uczestników badania. Narzędzia badawcze dotyczące oceny jakości życia, poczucia sensu życia, poczucia własnej skuteczności, nie budzą wątpliwości. Bardzo cenne wydaje się użycie do badania jakości życia nowoczesnego narzędzia stworzonego przez Światową Organizację Zdrowia. Nie budzi żadnych wątpliwości ocena funkcji poznawczych w tym fluencji słownej, uwagi i zakresu pamięci roboczej, elastyczności poznawczej, szybkości przetwarzania oraz pamięci werbalnej i operacyjnej. Żadnej wątpliwości nie budzi analiza wywiadów i analiza statystyczna. W osiągnięciu naukowym brakuje hipotez i pytań badawczych. Operacyjny charakter hipotez badawczych i ogólny cel pytań badawczych został w większości zawarty w cyklu publikacji stanowiących osiągnięcie co wyczerpuje ten element pracy naukowej i nie jest błędem. Doboru tematu dokonano właściwie.

4. **Ocena merytoryczna osiągnięcia naukowego i naukowej wartości.**

Praca porusza niezwykle ciekawy i bardzo ważny z punktu widzenia społecznego temat jakim jest utrzymywanie i powrót do ról społecznych po niezwykle traumatyzujących wydarzeniach życiowych. Doktorantka przeprowadziła bardzo wnikliwe poznawczo-emocjonalno-osobowościowe studium na relatywnie bardzo małej i zarazem koherentnej populacji. Temat ten jest niedoceniany ze względu na „somatyzację” współczesnej medycyny. Temat ten nie

jest często eksplorowany ze względu na strach badaczy i pozorną hermetyczność badanej grupy osób, która traktowana jest niesłusznie jako prezentująca dużą liczbę zachowań wytwórczych. W rzeczywistości, osoby „siedzące na wózku inwalidzkim” są niezłomne i bardzo ambitne co może być czasem przytłaczające dla populacji osób zdrowych. Doktorantka słusznie wyszła z założenia (i dziwi jedynie fakt, że nikt tego przed nią nie zrobił), że analiza motywacji, jakości życia i potencjału intelektualnego u osób wybitnie uzdolnionych, pracowitych, z sukcesami i jednocześnie głęboko niepełnosprawnych może być niezwykle cenna. Należy dodać, że niepełnosprawności ruchowej u tych osób towarzyszył szereg poważnych powikłań medycznych z których każde stanowi odrębną jednostkę chorobową (np. problemy z krążeniem, ból neuropatyczny, problemy z oddawaniem moczu, obrzęki, problemy gastryczne itd.). Temat pracy podjętej przez mgr Agatę Gorączko eksploruje zagadnienia nowe i stanowi to oryginalne podejście do problemu. Temat pracy wpisuje się także w szeroko rozumianą psycho-edukację i poszukiwanie najefektywniejszych metod poszukiwania motywacji we wszystkich grupach wiekowych i społecznych.

Wszystkie opublikowane prace stanowiące osiągnięcie naukowe są ze sobą niezwykle spójne tematycznie i stanowią konsekwentny ciąg dociekań badawczych. Wszystkie powyższe uwagi wskazują na **bardzo dobrą wartość pracy naukowej**.

Autorka założyła jeden cel pracy, który jest z punktu widzenia poznawczego oszczędny lingwistycznie i dość daleko idący z punktu widzenia naukowca. Założony cel pracy wyczerpuje problemy do wyjaśnienia co potwierdza, że dobór celu jest **bardzo dobry**.

Doboru pacjentów uczestniczących w badaniu dokonano trafnie dla tego typu obserwacji naukowych. Należy podkreślić, że pozornie mała grupa pacjentów została wyselekcjonowana w sposób niezwykle konsekwentny. Należy podkreślić, że badane osoby mieszkają w innych państwach i kulturach, dlatego dotarcie do nich było trudne. Doktorantka szczegółowo opisała sekwencje działań w przeprowadzonych badaniach. Recenzent miał nawet momentami wrażenie zapoznając się z osiągnięciem naukowym, że praca dotyczy tematyki bardziej ścisłej z pogranicza nauk matematyczno-biologiczno-inżynierskich. Praca ta udowodnia, że eksplorowanie psychiki człowieka jest zadaniem niezwykle precyzyjnym i konkretnym. Wartość naukowa pracy jest bardzo wysoka.

5. Ocena wniosków

Autorka przedstawiła 11 wniosków. Doktorantka skupiła we wnioskach obserwacje dokonane w eksperymentach naukowych, które opublikowano jako 5 oddzielnych i spójnych tematycznie artykułach naukowych, których była w większości pierwszym autorem. Wnioski odpowiadają na pytania badawcze ale są także dużo dalej idące. Zastosowane narzędzia badawcze okazały się skuteczne w ocenie jakości życia, satysfakcji z zdrowia i funkcjonowania społecznego. Doktorantka wnosi, że postawa pracowników medycznych, którzy mają bezpośrednio po urazie kontakt z pacjentami może mieć decydujące znaczenie i stanowić punkt wyjściowy do pozytywnej adaptacji osób chorych. Promowanie sportu adaptacyjnego oraz historii elitarnych osobowości sportowych może mieć pozytywny wpływ na inne osoby z podobnymi problemami.

Wnioski oceniam bardzo dobrze.

6. Podsumowanie oceny naukowej wartości rozprawy

Rozprawa posiada ogromną, unikalną wartość poznawczą. Badanie tego typu wymagało niezwykle szerokiej wiedzy z zakresu fizjologii, patofizjologii, ogólnej wiedzy medycznej, wiedzy neurologicznej, wiedzy okulistycznej i dużej wiedzy na temat neuropsychologii. Dla bardzo wysokiego poziomu tej pracy ogromne znaczenie miało także doświadczenie kliniczne doktorantki i praca z tą grupą chorych.

7. Uwagi krytyczne

Nie stwierdzono istotnych błędów merytorycznych a recenzent może jedynie stwierdzić, że otrzymany autoreferat w sposób wyczerpujący i pełny wyekstrahował najistotniejsze elementy publikacji stanowiących osiągnięcie naukowe. Brak jest jakichkolwiek poważniejszych błędów językowych. Język używany przez Doktorantkę jest jednocześnie precyzyjny i złożony. Tylko z obowiązku i na pograniczu poczucia próżności recenzent pozwala sobie nadmienić autorce pracy, że często używane w pracy sformułowanie „służba

zdrowia” nie jest już używane i zastąpiono je wiele lat temu sformułowaniem „opieka zdrowia”.

8. Wnioski końcowe

Rozprawa posiada ogromną, unikalną wartość poznawczą. Badanie tego typu wymagało niezwykle szerokiej wiedzy z zakresu fizjoterapii, patofizjologii, psychologii, ogólnej wiedzy medycznej i elementów neuropsychologii. Dla bardzo wysokiego poziomu tej pracy ogromne znaczenie miało także doświadczenie kliniczne doktorantki.

Praca mgr ma bardzo duże znaczenie teoretyczne i kliniczne ponieważ jej wyniki mogą ułatwić tworzenie schematów pracy z osobami po poważnych uszkodzeniach rdzenia kręgowego. Wyniki pracy mają także znaczenie dla wychowania młodych ludzi oraz szukania motywacji dla członków różnych wspólnot społecznych. Najciężej fizycznie poszkodowane osoby stanowią psychologicznie pewną skrajność a jej wnikliwa analiza umożliwi być może ekstrapolację do innych populacji. Wiedza, którą uzyskaliśmy z osiągnięcia naukowego mgr Agaty Gorączko pozwoli być może odważniej i konsekwentniej wpływać na osoby po urazie rdzenia kręgowego i inne osoby z niepełnosprawnościami. Osiągnięcie naukowe mgr Agaty Gorączko pozwoli na bardziej humanistyczne niż do tej pory koncentrowanie się na ograniczeniach osoby ciężko chorej. To z kolei ułatwi być może zachowanie odpowiednich proporcji w zakresie udziału poszczególnych interwencji rehabilitacyjnych. W konsekwencji będziemy w stanie lepiej i intensywniej stymulować osoby w ciężkim stanie uruchamiając efektywniej procesy adaptacji i nadbudowy. To wszystko pozwoli być może optymalnie zwiększać samodzielność w tej grupie chorych.

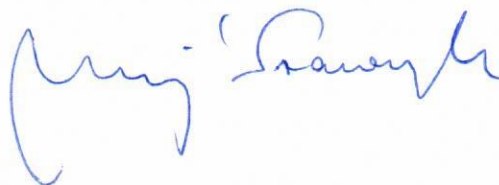
Wyniki bardzo dobrze przeprowadzonego eksperymentu naukowego jakim jest badanie mgr Agaty Gorączko zachęcają do dalszej ekstrapolacji do większych populacji chorych. Na koniec, z obowiązku recenzenta należy nadmienić, że doktorantka jest „pierwszym autorem” czterech z pięciu prac stanowiących osiągnięcie naukowe co jest stosunkowo rzadkie szczególnie wśród relatywnie młodych badaczy. Przydatność pracy wykracza znacznie poza sport osób niepełnosprawnych, sport i osoby z niepełnosprawnościami. Wiele obserwacji uzyskanych w czasie badań może mieć

zastosowanie i znaczenie dla edukacji młodych ludzi oraz motywowania zespołów ludzkich zgromadzonych w działaniu w podobnym celu.

Biorąc powyższe pod uwagę stwierdzam, że recenzowana rozprawa doktorska autorstwa mgr Agaty Gorączko .: „**Zasoby osobiste i funkcje poznawcze a jakość życia wybitnych sportowców z uszkodzeniem rdzenia kręgowego**” spełnia wymogi stawiane pracom doktorskim określone w Ustawie **”O stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki”**. Zaprezentowana przeze mnie ocena upoważnia mnie do skierowania do Wysokiej Rady wniosku o dopuszczenie magister Agaty Gorączko do dalszych etapów przewodu doktorskiego. Ze swej strony proponuję wyróżnienie pracy.

Podkowa Leśna, 27 kwietnia 2023 roku.

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Marek Sawicki', written in a cursive style.